

Vlaams
Parlement

ingediend op **654** (2015-2016) – Nr. 2
24 februari 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Güler Turan en Jan Van Esbroeck

over het voorstel van resolutie

van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Herman De Croo, Jan Van Esbroeck,
Joris Poschet en Marc Hendrickx

**betreffende de situatie in het Midden-Oosten
en de handel in strategische goederen
vanuit Vlaanderen naar die regio**

en over het voorstel van resolutie

van Tine Soens, Güler Turan en Wouter Vanbesien

**betreffende het stopzetten
van de handel in strategische goederen
met Saoedi-Arabië**

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Ann Soete, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

654 (2015-2016) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

606 (2015-2016) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

1. Procedure	4
2. Toelichting van het voorstel van resolutie van Tine Soens, Güler Turan en Wouter Vanbesien betreffende het stopzetten van de handel in strategische goederen met Saoedi-Arabië	5
3. Toelichting van het voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Herman De Croo, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende de situatie in het Midden-Oosten en de handel in strategische goederen vanuit Vlaanderen naar die regio	7
4. Bespreking van het basisvoorstel	8
5. Stemming over beide voorstellen van resolutie.....	14
Gebruikte afkortingen	15

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 16 februari 2016 in samenhang het voorstel van resolutie van Tine Soens, Güler Turan en Wouter Vanbesien betreffende het stopzetten van de handel in strategische goederen met Saoedi-Arabië (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 606/1) en het voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Herman De Croo, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende de situatie in het Midden-Oosten en de handel in strategische goederen vanuit Vlaanderen naar die regio (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 654/1). Het laatstvermelde voorstel werd als basis voor de bespreking genomen.

1. Procedure

Het voorstel van resolutie van Tine Soens e.a. werd ingediend op 6 januari 2016. Bij motie van orde werd in de plenaire vergadering van diezelfde datum om de spoedbehandeling ervan verzocht. De plenaire vergadering heeft het verzoek tot spoedbehandeling verworpen en het voorstel bleef bijgevolg verwezen naar de commissie Buitenlands Beleid. Het voorstel werd op de commissieagenda's van 26 januari en 2 februari geplaatst, maar de behandeling ervan werd telkens verdaagd op vraag van de meerderheid.

De *voorzitter* merkt op dat hij niet gelukkig is met die gang van zaken, maar dat hij het Reglement strikt moet toepassen. Artikel 26, punt 4, van het Reglement van het Vlaams Parlement bepaalt letterlijk gelezen enkel wanneer voorstellen op de agenda moeten worden geplaatst, maar niet wanneer ze effectief worden behandeld. Met het oog op een eventuele verduidelijking van het Reglement op dat vlak, heeft hij dit voorbeeld aangekaart bij de voorzitter van het Vlaams Parlement, die de parlementaire diensten daarover een advies zal vragen.

Het voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire e.a. wordt ingediend en rondgedeeld tijdens de commissievergadering op 16 februari 2016. De commissie beslist in consensus dit voorstel aan de agenda toe te voegen en het bijgevolg samen te behandelen met het voorstel van resolutie van Tine Soens e.a., dat opnieuw al op de agenda staat.

Tine Soens vindt het voor de hand liggend dat haar voorstel, dat eerst werd ingediend, als basistekst wordt genomen. Door de laattijdige indiening van het meerderheidsvoorstel, heeft de oppositie immers niet de gelegenheid gehad dat grondig te bestuderen om het eventueel te amenderen. *Karim Van Overmeire* repliceert met het argument van de sp.a tijdens vorige legislaturen dat het beter is de breedst gedragen tekst als basis te nemen. Bovendien noemt hij de tekst van de meerderheid niet lang en zeer helder.

De optie om het voorstel van resolutie van Tine Soens e.a. als basis voor de bespreking te nemen, wordt verworpen met 3 stemmen voor en 8 stemmen tegen. De optie om het voorstel van resolutie van Karim van Overmeire e.a. als basis voor de bespreking te nemen, wordt aangenomen met 8 stemmen voor en 3 stemmen tegen.

2. Toelichting van het voorstel van resolutie van Tine Soens, Güler Turan en Wouter Vanbesien betreffende het stopzetten van de handel in strategische goederen met Saoedi-Arabië

Tine Soens licht toe dat de rol van Saoedi-Arabië in het extremisme bij ons, de relaties met bedenkelijke groeperingen in Syrië en de mensenrechtenschendingen, het voor de indianers onaanvaardbaar maken dat ons land verder wapens levert aan Saoedi-Arabië. We mogen geen handel drijven met landen die in oorlog zijn of die een duidelijk faciliterende rol spelen in een conflict, noch met landen die de mensenrechten systematisch schenden. Voor de indianers mogen economische belangen nooit primeren op de strijd tegen extremisme, op mensenrechten of op vrede en stabiliteit. Ondertussen hebben Duitsland en Zweden wel al een embargo op wapenleveringen aan Saoedi-Arabië opgelegd. Op dat vlak zouden we een voorbeeld aan hen moeten nemen.

Met dit voorstel van resolutie vragen de indianers dat Saoedi-Arabië aan een on-holdlijst wordt toegevoegd, ten eerste omwille van de mensenrechtensituatie in dat land zelf, waar begin dit jaar 47 mensen werden geëxecuteerd, de vervolging van politieke dissidenten, de omgang met vrouwenrechten en de martelingen. Die situatie is in de commissie al verschillende malen aan bod gekomen.

Een tweede reden is de oorlog in Jemen, die sinds begin 2015 woedt tussen de sjiiitische Houthi's en het soennitische Jemenitische leger, dat loyaal is aan president Hadi. Diens bondgenoot Saoedi-Arabië voert sinds maart 2015 bombardementen uit op de rebellen en krijgt daarbij steun van een Arabische coalitie met onder meer Koeweit, Qatar en de Verenigde Arabische Emiraten. Op 15 december 2015 werd al voor de derde keer een staakt-het-vuren afgekondigd maar ook nu verbrak Saoedi-Arabië opnieuw het bestand. Mensenrechtenorganisaties hebben ook al verschillende keren gewezen op de veelvuldige en systematische schendingen van de mensenrechten in eigen land en de schendingen van het internationaal humanitair recht in bijvoorbeeld Jemen, waar de Saoedi's vaak geen onderscheid maken tussen burgers en strijders.

Ten derde is er de rol die Saoedi-Arabië speelt in het verspreiden van een radicale, jihadistische, salafistische islam. De steun vanuit Saoedi-Arabië voor salafistische ideeën vormt een grote uitdaging voor onze veiligheidsdiensten. Als we de strijd tegen radicalisering en terreur ernstig nemen, kunnen we niet om de rol van de Saoedi's heen.

In de beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelings-samenwerking 2014-2019 van de minister-president (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 147/1) staat te lezen: "Het thema mensenrechten neemt een steeds prominentere plaats in het Vlaams buitenlands beleid in. Tegelijkertijd moet echter nog meer aandacht uitgaan naar mensenrechten in een context van duurzaam en ethisch internationaal ondernemen. Het nieuwe Wapenhandeldecreet, dat de Vlaamse Regering in 2012 aannam, brengt ethische overwegingen en economische wetmatigheden met elkaar in evenwicht." Verder staat er ook: "De Vlaamse Regering wil bijdragen tot een meer democratisch en vreedzaam internationaal wereldsysteem. Ze ziet daartoe een taak voor haar weggelegd op het vlak van het bevorderen van de mensenrechten en van de promotie van goed bestuur, democratie en duurzaam en verantwoord ondernemen in het Vlaams buitenlands beleid. Ze voert in dat kader ook een verantwoord(elijk) vergunningsbeleid voor de handel in strategische goederen." De indianers staan daar uiteraard achter, maar zij zien helaas dat, wanneer het er op aankomt, de minister-president weigert om zijn woorden in daden om te zetten.

Bij de bespreking van het jaarverslag Wapenhandel 2014 in de commissie enkele weken terug, heeft de spreker al gesteld dat handel in strategische goederen of

wapenhandel een belangrijk onderdeel en een van de belangrijkste instrumenten van het Vlaamse buitenlands beleid is. Uit de wijze waarop een overheid met deze bevoegdheid omgaat, kan men afmeten of die al dan niet een partner is met zin voor verantwoordelijkheid. Misschien nog meer dan ontwikkelingssamenwerking is het beleid inzake de in-, uit- en doorvoer van strategische goederen een graadmeter of het de regering menens is met vrede, veiligheid, mensenrechten en duurzame ontwikkeling.

Indien er nu een aanvraag komt voor uitvoer naar Saoedi-Arabië, dan wordt die kritisch bekeken en in de huidige omstandigheden zou het zeer onwaarschijnlijk zijn dat er een vergunning zou komen, zo zei de minister-president begin dit jaar in de plenaire vergadering. De indieners stellen de vraag waarom een on-holdmaatregel voor Saoedi-Arabië dan niet kan.

Het Vredesinstituut meent dat wij een sturende rol moeten spelen bij het bepalen van de contouren van het on-holdbeleid en de beoordeling of een bepaald land van eindgebruik al dan niet op de lijst wordt gezet. Volgens de minister-president is er geen juridische basis voor dat on-holdbeleid, maar volgens de indieners en de jurist van de Dienst Controle Strategische Goederen van het Departement internationaal Vlaanderen is die er wel. Het biedt in elk geval rechtszekerheid aan onze bedrijven: zij moeten niet aan een procedure beginnen omdat ze weten dat de vergunning zal worden geweigerd op basis van de criteria van het Wapenhandeldecreet. Als de minister-president die rechtszekerheid niet wil bieden aan de Vlaamse bedrijven, laten wij dat dan maar zelf doen. Het exporteren van wapens naar een dictatoriale overheid die systematisch mensenrechten schendt, geeft die overheid internationale legitimiteit en zuurstof om haar beleid ongewijzigd te laten.

Tine Soens vraagt de meerderheidspartijen, aangezien zij in de pers en in de plenaire vergadering pleiten voor een on-holdbeleid ten aanzien van Saoedi-Arabië en indien zij het echt menen met de mensenrechten, haar voorstel van resolutie aan te nemen.

Aanvullend citeert *Wouter Vanbesien* letterlijk Rik Daems uit het woordelijk verslag van de plenaire vergadering van 6 januari 2016: "Voor mij is buitenlands beleid geen emotionele bedoening. Het is integendeel uitdrukkelijk een rationele en een precieze aangelegenheid. (...) Denk gewoon aan de wijze waarop mensenrechten er met de voeten worden getreden, hoe vrouwen in dat land schandalig worden behandeld. Denk aan het feit dat we allemaal weten dat minstens deels terroristische organisaties worden gefinancierd vanuit Saoedi-Arabië. In die zin denk ik dat het niet meer dan normaal is dat ook Vlaanderen, de Vlaamse Regering (...) een veel kritischere houding moeten aannemen. We kunnen nu stellen dat we die zaak 'case by case' bekijken. Dat is rationeel. De vraag is dan natuurlijk volgens welke criteria we dat doen en hoe we die criteria zullen wegen. Samen met mijn fractie ben ik van oordeel dat (men) zou moeten overwegen om in deze context, met wat we vandaag weten en met wat er recent is gebeurd, Saoedi-Arabië wel degelijk op de lijst van on-holdlanden te zetten."

De spreker citeert ook nog Ward Kennes: "Is het niet duidelijker om die on-holdlijst aan te vullen met Saoedi-Arabië?" uit hetzelfde verslag. Dat is ook het voorstel van de indieners, die hoopten dat er bij de collega's een zekere rechtlijnigheid zou zijn. Maar het nu ingediende meerderheidsvoorstel toont wie er op alle vlakken baas is in de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement. Het zegt het tegenovergestelde: men zal bij de evaluatie en optimalisatie van het decreet ooit eens kijken of er eventueel iets op het vlak van on hold zou kunnen zijn. Wouter Vanbesien stelt met spijt vast dat de meerderheid volledig op de buik is gegaan.

3. Toelichting van het voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Herman De Croo, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende de situatie in het Midden-Oosten en de handel in strategische goederen vanuit Vlaanderen naar die regio

Karim Van Overmeire denkt dat de meerderheid vele van de bekommernissen deelt die net door de oppositie geformuleerd werden. Als men het rationeel moet bekijken, moet men ook kijken wat de juridische basis is, of niet is. Het meerderheidsvoorstel wijst op het bredere kader. Op dit ogenblik zijn er in het Midden-Oosten verschillende conflicten aan de gang: de strijd tegen ISIS in Syrië en Irak, die met de dag complexer wordt, de conflicten ook tussen andere gewapende groepen in beide landen, de interventie van Saoedi-Arabië en bondgenoten in Jemen, de spillover naar landen als Libanon, de confrontatie tussen Saoedi-Arabië en Iran, en ook een golf van terroristische aanslagen zoals die in Beiroet, waarvan het nieuws ons zelden bereikt omdat we meer gefocust zijn op aanslagen dichterbij huis, maar die voor de betrokken landen en bevolkingsgroepen heel erg traumatiserend zijn. Die conflicten hebben geleid tot een catastrofaal grote schade aan de politieke en economische ontwikkeling, aan essentiële infrastructuur en aan de demografische samenhang in de regio. Zij brengen risico's voor onze veiligheid mee en bedreigen onze belangen. Zij hebben ook gezorgd voor een ernstige humanitaire crisis en een grootschalige vluchtelingenstroom.

Het is dus zaak de export van strategische producten naar de hele regio met de grootste zorgvuldigheid te bekijken, om te verhinderen dat die producten zouden bijdragen tot een verdere escalatie van al die bestaande conflicten en dat ze zouden kunnen gebruikt worden door terroristische organisaties of voor onderdrukking van de eigen bevolking.

Of men dat nu graag heeft of niet, de realiteit is dat Saoedi-Arabië vandaag nu eenmaal een belangrijke politieke en economische speler is in het Midden-Oosten, en een belangrijke economische partner van Vlaanderen en Europa. Saoedi-Arabië blijft in elk geval een essentiële politieke partner om tot een coherente strategie te komen om vrede en stabiliteit in de regio te realiseren en te waarborgen. Dat is een rationele vaststelling, net zoals de vaststelling dat Iran of Rusland op dit moment essentiële spelers zijn. We leven immers niet in een ideale wereld.

De indieners beseffen heel goed en zij vermelden ook uitdrukkelijk dat de verspreiding van extremistische interpretaties van de islam vertrekt van organisaties die in Saoedi-Arabië, maar ook in andere Golfstaten, gevestigd zijn. Die activiteiten hebben onmiskenbaar een rol gespeeld in het vertrek van de zogenaamde Syriëstrijders vanuit Europa naar het Midden-Oosten en de terugkeer van die strijders vormt een duidelijk veiligheidsrisico. De activiteiten van die organisaties staan haaks op het proces van inburgering en integratie dat wij beogen. De indieners vinden ook dat de overheden van Saoedi-Arabië en andere landen absoluut onvoldoende inspanningen leveren om die organisaties te bestrijden en te ontmantelen.

Karim Van Overmeire licht vervolgens de passus over de duidelijke, grootschalige schendingen van de mensenrechten in Saoedi-Arabië toe. De bevordering van de rechten van de vrouw en de gendergelijkheid vormt een essentieel onderdeel van het Vlaamse, federale en Europese buitenlands beleid. De indieners vinden dat betrokkenheid en een sterke positie van vrouwen in de publieke ruimte, op politiek, economisch en cultureel gebied essentieel is voor de bevordering van stabiliteit, vrede en economische welvaart op lange termijn. De versterking van de positie van vrouwen door middel van onderwijs is van wezenlijk belang om vrouwen en meisjes in al die gebieden een grotere rol te laten spelen.

Dat is heel duidelijk, maar de indieners hebben opnieuw ook oog voor de rationele benadering die Rik Daems, zopas klaarblijkelijk met grote instemming geci-

teerd door Wouter Vanbesien, eerder al in de plenaire vergadering ter sprake heeft gebracht. Eenzijdige Vlaamse maatregelen zijn mogelijk niet efficiënt in de werkelijke wereld en het is zaak om maximaal in het kader van de Europese Unie op te treden. De bezorgdheid om de mensenrechtensituatie in Saoedi-Arabië en de andere Golfstaten is evident en de indieners verwijzen uitdrukkelijk naar het engagement van de leiders van Saoedi-Arabië om zich te houden aan de hoogste normen met betrekking tot de bevordering en bescherming van de mensenrechten. Daarmee hebben ze zich in 2013 kandidaat gesteld voor de VN-Mensenrechtenraad, maar we zien daar op het terrein heel weinig realisaties van. De indieners dringen er bij de Saoedische autoriteiten op aan dat de normen voor de naleving van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden in hun land stroken met de rol die ze opnemen in de VN-Mensenrechtenraad en met hun eigen uitspraken.

De indieners verwelkomen alle Europese initiatieven om te komen tot vrede en stabiliteit in de regio en hopen dat Saoedi-Arabië en andere landen die initiatieven ondersteunen. Zij vragen die landen om met meer daadkracht op te treden tegen organisaties die extremistische interpretaties van de islam propageren en het proces van inburgering en integratie in Vlaanderen en elders in Europa tegenwerken.

Gehoord de juridische basis waarop de minister-president handelt, verwelkomen de indieners zijn beslissing om een recente aanvraag tot exportvergunning voor strategische goederen naar Saoedi-Arabië niet toe te kennen na een gedegen individuele analyse. Het verhaal dat men probeert op te hangen dat er in Vlaanderen voortdurend leveringen zouden zijn aan die landen klopt dus niet. In de praktijk worden er geen vergunningen toegekend.

De aangekondigde evaluatie en optimalisatie van het decreet en het besluit inzake wapenhandel is een goed moment om aandacht te besteden aan de heel specifieke situatie van export van militaire goederen en voor ander gebruik dienstig materiaal naar landen waartegen geen internationaal embargo is uitgevaardigd, maar waar mensenrechten op flagrante wijze worden geschonden of die betrokken zijn bij een gewapend conflict. Die tijdelijke handelsbeperkende maatregelen moeten juridisch verankerd worden. Dat is de essentie van de zaak, anders kan men elke week een voorstel van resolutie indienen, vandaag over Saoedi-Arabië, een volgende keer over Iran of Rusland enzovoort, wat geen goede manier van werken is. Iedereen is het erover eens dat er voor die situatie een oplossing moet worden gevonden bij de evaluatie en optimalisatie van het decreet en het besluit.

Ten slotte vragen de indieners de Vlaamse Regering om blijvend aandacht te hebben voor het feit dat terroristische en extremistische organisaties op geen enkele manier voordeel kunnen halen uit de facilitering door de Vlaamse overheid van de economische contacten met Saoedi-Arabië en de andere Golfstaten.

4. Bespreking van het basisvoorstel

Namens de CD&V-fractie vindt *Ward Kennes* het belangrijk dat het meerderheidsvoorstel de beslissing van de minister-president verwelkomt om een recente aanvraag tot exportvergunning niet toe te kennen na een gedegen individuele analyse van het dossier. Hij gaat ervan uit dat de minister-president die lijn zal aanhouden, zo heeft hij begrepen uit diens verklaringen in de plenaire vergadering en de commissie.

Er wordt al lang over de on-holdlijst gesproken. Dat leek een nuttig instrument omdat daarmee duidelijkheid wordt geschapen. De afgelopen weken is verduidelijkt dat daarvoor een juridische basis in het decreet ontbreekt. In deze discussie wil iedereen hetzelfde, namelijk geen export van wapens en strategische goederen naar de overheid, de militairen, de politie en het repressieapparaat in Saoedi-

Arabië. De vraag is alleen hoe men daartoe kan komen. In die zin is het voor Ward Kennes cruciaal dat er in de tekst sprake is van een juridische verankering wat betreft landen waartegen geen internationaal embargo is uitgevaardigd, maar waar mensenrechten op flagrante wijze worden geschonden of die betrokken zijn bij een gewapend conflict.

Sabine de Bethune wil vooreerst enkele persoonlijke bedenkingen formuleren bij de pas rondgedeelde tekst. Recent nog werden in Syrië, waar Rusland het regime van Assad militair steunt, kinderziekenhuizen gebombardeerd door Russische gevechtsvliegtuigen. Als men ziet hoe het conflict in die regio, waarmee wij ook concreet en actief verbonden zijn, evolueert en welke dubbelzinnige rol Saoedi-Arabië daarbij speelt, moeten wij ons afvragen wat de rol van België en Vlaanderen daarbij is. Zij vraagt zich af of het niet raadzaam is ons volledig te onthouden van welke participatie ook aan dit militair conflict en enkel nog humanitair op te treden voor de burgerbevolking die erg wordt geraakt. Wij staan niet aan het stuur van de operaties in de regio en de situatie ter plaatse is te complex, ook voor onze hoogste politieke besluitvormers. De kadering van die laatste evoluties mist de spreker in de tekst. De tendens is helemaal niet positief, daarover is iedereen het eens, maar dat werpt wel een zeker licht op het thema van deze tekst. Haar behoudzame persoonlijke overtuiging is dat België en Vlaanderen zich best beperken tot humanitaire hulp aan de bevolking en de vluchtelingen, tenzij er een wereldwijde democratische coalitie tot stand zou komen.

Voorts heeft zij nog enkele bedenkingen over de tekst zelf. Ten eerste suggereert zij om in het opschrift ook Saoedi-Arabië bij naam te noemen omdat dat land de focus is van de tekst, op slechts de eerste paragraaf na die ook andere landen van het Midden-Oosten vermeldt, en omdat uit rapporten van internationale organisaties en ngo's onder meer blijkt dat Saoedi-Arabië in 2014 voor 81 miljard dollar wapens heeft geïmporteerd, dat is 30 percent van zijn overheidsuitgaven.

Een tweede constructieve inhoudelijke opmerking betreft de verwijzing naar de mensenrechten. De spreker is blij verrast door de zeer uitgebreide verwijzing naar de vrouwenrechten. Men zou, zonder exhaustief te willen zijn, in de tekst ook nog kunnen spreken over het gebruik door Saoedi-Arabië van clustermunities in Jemen, wat echt aan oorlog is gelieerd en de problematiek van de burgerrechten en specifiek vrouwenrechten nog overstijgt.

Ten derde is de spreker ook tevreden met de beslissing van de minister-president om de recent aangevraagde vergunning niet toe te staan. Er moet een decretale basis komen voor al dan niet tijdelijke handelsbeperkende maatregelen ten aanzien van landen in een conflictsituatie. Zij staat achter de visie van de on-holdlijst die decretaal moet verankerd worden om geen discretionaire bevoegdheid te geven aan een politiek verantwoordelijke, hoe bekwaam, correct en oprecht die persoon of administratie ook moge zijn. Er moet een juridische basis en rechtszekerheid zijn, die klaarheid verschaft opdat onze ondernemingen kunnen weten in welke gevallen ze al dan niet een vergunning kunnen verkrijgen. De spreker denkt dat ook de minister-president, als vaandeldrager van goed bestuur, daarvoor te vinden is.

Vervolgens nuanceert de spreker dat zij het niet eens is met de indieners dat eenzijdige Vlaamse maatregelen mogelijk inefficiënt zijn. Dat is contradictorisch: als we in de commissie vaak een positie met een ambitieus beleid innemen en vinden dat we internationaal kunnen wegen, moeten we als mature regio geloof hebben in eigen kunnen en mogen we op dit punt ons eigen beleid niet ondergraven. Als men inderdaad vindt dat men het alleen niet aankan, verbaast het de spreker dat men niet verwijst naar de opportuniteit van een overlegd Belgisch standpunt, wat naar haar mening efficiënt zou zijn. De ICBB zal hierover trouwens ook nog op 16 februari (dag van de commissievergadering) in de vooravond vergaderen.

Andere landen nemen wel het voortouw, en uiteraard zou een Europees standpunt nog de meeste slagkracht hebben.

Ten slotte vindt Sabine de Bethune de vraag om blijvende aandacht die aan de Vlaamse Regering wordt gesteld, niet zo passend en zwak geformuleerd, omdat die a contrario suggereert dat terroristische en extremistische organisaties wel degelijk voordeel zouden halen uit de facilitering door de Vlaamse overheid van de economische contacten met Saoedi-Arabië en de andere Golfstaten.

Aangezien mede-indiener Herman De Croo verontschuldigd is, neemt voorzitter *Rik Daems* het woord namens de Open Vld-fractie. Hij duidt eerst zijn citering door Wouter Vanbesien. Hij heeft bij de indiening van het voorstel van resolutie van Tine Soens e.a. al meteen gezegd dat hij het er niet mee eens was, omdat dat voorstel spreekt over strategische goederen in de algemene zin. De focus in de plenaire vergadering van 6 januari 2016, bij welke gelegenheid dat voorstel werd ingediend, gaat specifiek over on hold in de politieke betekenis. In enge zin gaat dat over militaire goederen en om een regime. Onder de brede definitie van strategische goederen, waarover beide voorstellen gaan, kan men daarentegen heel wat verstaan. Als het de bedoeling is van het oppositievoorstel om vanuit Vlaanderen een algemeen embargo naar Saoedi-Arabië te organiseren, is de spreker het daarmee helemaal niet eens. Als het echter gaat over het permanent weigeren van militaire goederen aan het regime van Saoedi-Arabië, is hij het daarmee wel eens.

Het meerderheidsvoorstel heeft een aantal aspecten die naar zijn mening beter zijn dan het oppositievoorstel. Een eerste element is het feit dat men daarin focust op militaire goederen en niet in algemene zin op strategische goederen, wat de definitie daarvan ook zou zijn.

Een tweede element is dat de scope niet beperkt blijft tot Saoedi-Arabië, maar verbreed wordt naar de Golfstaten. Dat is niet onbelangrijk, want we weten allemaal dat bepaalde Saoedi-Arabische krachten een speler in negatieve zin zijn in dit verhaal, maar dat is evenzeer zo in de andere Golfstaten.

Een derde fundamenteel element is de discussie over de noodzaak van een decretaale verankering om een algemene verbodsmaatregel voor militaire uitvoer uit te vaardigen vanuit de Vlaamse Regering. Voor sommigen kan dat vandaag wel, voor anderen niet. Die discussie is een probleem. Dat ervaart ook de minister-president, zoals hij in de plenaire vergadering heeft gesteld. Het resultaat, of men dat graag heeft of niet, is dat de minister-president in zijn interpretatie een land niet op een al dan niet bestaande on-holdlijst zal zetten omdat hij van oordeel is dat dat decretaaal niet kan. Men kan dan twee dingen doen: ofwel blijft het maar een politieke beslissing die kan genomen worden, wat in het verleden zo was, indien de interpretatie juist is dat het decretaaal zou moeten verankerd zijn; ofwel doet men daar wat aan, en dat is net wat het meerderheidsvoorstel beoogt.

In het kader van de evaluatie van het Wapendecreet die op de agenda komt, zegt het meerderheidsvoorstel dat er tussen enerzijds het individueel beslissen over dossiers en anderzijds het aansluiten bij een internationaal embargo een derde weg moet mogelijk zijn, waarbij men een tijdelijke handelsbelemmerende maatregel voor militaire goederen naar een specifiek regime moet kunnen opleggen. Voor Rik Daems mag dat on hold of wat anders genoemd worden. Maar het decretaaal verankeren van de mogelijkheid om een land als dusdanig een algemene maatregel van die aard op te leggen, is alleszins wat hier minstens als mogelijkheid wordt voorgesteld. Dat is waardevol voor de spreker omdat het effectief een beleidsmatig instrument in handen van de Vlaamse Regering geeft, waarbij men eigenlijk de discretionaire bevoegdheden van de regering of de minister beperkt. Als men die bevoegdheid ruim zou laten, komt dat immers neer op een zuiver politieke beslissing, die al dan niet gedragen wordt en altijd problemen zal geven. Dat is wat we

nu meemaken. Het breed gedragen meerderheidsvoorstel bevat het engagement dit probleem aan te pakken en op te lossen.

Rik Daems vindt dat het meerderheidsvoorstel ook spoort met het citaat van zijn tussenkomst in de plenaire vergadering, want buitenlands beleid is een rationele aangelegenheid en daarom moet overwogen worden om Saoedi-Arabië op een on-holdlijst te plaatsen. Als er dus een mogelijkheid kan gevonden worden om dat decretaal mogelijk te maken, is dat voor hem een grote stap vooruit. Dat zou dan ook over meer dan alleen Saoedi-Arabië gaan.

Een volgende bedenking van Rik Daems, ingaand op een opmerking van Sabine de Bethune, betreft de nadruk van het meerderheidsvoorstel op Saoedi-Arabië. Dat land gaf aanleiding tot het voorstel, maar op enkele weken tijd is dit verhaal heel wat breder geworden, bijvoorbeeld door het wegvallen van het embargo voor Iran. Als men de tegenstelling tussen Iran en Saoedi-Arabië optelt bij de escalatie tussen Turkije en Rusland, en men beseft dat België ook lid is van de NAVO, dan is het misschien rationeel om een beetje voorzichtiger te zijn. De spreker beklemtoont die evolutie van de situatie.

Hij is het verder niet eens met Sabine de Bethune dat dit meerderheidsvoorstel de eigen geloofwaardigheid zou ondergraven. Het zou integendeel getuigen van een misplaatste pretentie om te denken dat men dat allemaal zelf zou kunnen verwezenlijken. Dat neemt niet weg dat voor hem een decretaal verankerde, voor zijn part on-holdachtige oplossing, vandaag perfect van toepassing zou kunnen zijn, maar dan niet alleen voor Saoedi-Arabië. Dat is het punt van het meerderheidsvoorstel, waar de Open Vld-fractie dus achter staat. De Open Vld-fractie is niet tegen de grond van het oppositievoorstel, maar vindt de formulering ervan niet optimaal en steunt het dus niet.

Vervolgens haalt Rik Daems de moeilijkheid aan om hierover binnen de Belgische context tot een gezamenlijk standpunt te komen. Het ICBB komt weldra samen met Saoedi-Arabië als agendapunt. De spreker stelt een unanieme wil vast in de commissie. Er zijn misschien wel nuanceverschillen en andere opvattingen over de aanpak, maar geen echte meningsverschillen. Hij gelooft echter niet dat Wallonië, met zijn wapenindustrie, op de vergadering van de ICBB dezelfde positie zal willen innemen als de commissie. Dat is voor hem des te meer een argument voor een decretaal verankerde oplossing, want dat zou ons een instrument geven dat ons minder afhankelijk maakt van de ICBB. Voor wie de interpretatie volgt dat er vandaag geen juridische basis is, is de enige uitweg een gemeenschappelijke positie in te nemen in het ICBB, waar er wel verankering is. Met het meerderheidsvoorstel opent men de weg om die lacune in het buitenlands beleid te vullen, zo is zijn inschatting.

Rik Daems besluit dat in de tekst van de meerderheidsfracties elke fractie voor zich misschien bepaalde woorden anders zou geplaatst hebben, maar dat het voorstel een gezamenlijk initiatief is waar elke fractie ook blijft achter staan.

Tine Soens heeft namens de sp.a-fractie nog enkele opmerkingen over het meerderheidsvoorstel. Ten eerste over de overweging "dat eenzijdige Vlaamse maatregelen inzake strategische goederen mogelijk inefficiënt zijn, en dat het dus zaak is om maximaal in het kader van de Europese Unie op te treden;". Zij begrijpt niet waarom dat in het beschrijvende gedeelte wel gezegd wordt als de Vlaamse Regering in het beschikkende gedeelte dan niet gevraagd wordt om stappen te zetten om dat in een Europees kader te verdedigen.

Ten tweede is er de passage dat men "de beslissing van de minister-president om een recente aanvraag tot exportvergunning voor strategische goederen naar Saoedi-Arabië na een gedegen individuele analyse van het dossier niet toe te

kennen (verwelkomt);". De commissie heeft dat ook besproken bij de behandeling van het jaarverslag Wapenhandel 2014. Diezelfde goederen zijn eind 2014 wel toegekend en ze bevinden zich dus al in Saoedi-Arabië. De reden dat ze dit jaar niet zijn toegekend, is de vrees voor gebruik voor schendingen van mensenrechten in Saoedi-Arabië. Waarom bestond die vrees niet in 2014 en nu wel? Vandaar de vraag van de oppositie voor de on-holdmaatregel.

Een derde opmerking betreft het beschikkende gedeelte waarin men "aan de Vlaamse Regering (vraagt) om blijvend aandacht te hebben voor het feit dat terroristische en extremistische organisaties op geen enkele manier voordeel kunnen halen uit de facilitering door de Vlaamse overheid van de economische contacten met Saudi Arabië en de andere Golfstaten.". Tine Soens vindt dit gedeelte van het meerderheidsvoorstel eerlijk gezegd redelijk onleesbaar, want het is moeilijk na te gaan wat er nu precies aan de Vlaamse Regering wordt gevraagd. Zij veronderstelt dat die vraag ook over de handel in strategische goederen gaat, maar de vergunning die begin dit jaar werd geweigerd door de minister-president had betrekking op goederen voor het leger, dus het regime van Saoedi-Arabië, niet voor een terroristische of extremistische organisatie. Het meerderheidsvoorstel vraagt dus niet om de wapenexport naar dat regime kritisch te bekijken.

Tot slot heeft zij een opmerking over het on-holdbeleid en het voornemen dat decretaal te verankeren. Dat is mooi, maar daarvoor dient een voorstel van resolutie niet. Men zou dat beter gewoon doen. Tine Soens, Güler Turan en Wouter Vanbesien hebben dat werk al voor de meerderheid gedaan door de indiening op 16 februari (dag van de commissievergadering) van het voorstel van decreet houdende wijziging van het Wapenhandeldecreet van 15 juni 2012, wat de on-holdlijst betreft (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 655/1). Bij deze vraag Tine Soens alvast om dat voorstel van decreet binnen 20 werkdagen na de verspreiding op de commissie-agenda te plaatsen, met toepassing van artikel 26, punt 4, van het Reglement.

Tine Soens vindt dat er wel een juridische basis is voor het on-holdbeleid. Bij de bespreking van het jaarverslag Wapenhandel 2014 heeft zij al een jurist van de Dienst Controle Strategische Goederen geciteerd, die er ook een juridische basis voor vindt. Volgens de ene houdt de definitie in dat er niet mag geleverd worden aan een regime. Ook daar zijn discussies over, want tot voor kort, tot voor de levering aan een privébedrijf uit Syrië, gold de on-holdmaatregel voor iedereen en niet alleen voor een bepaald regime. Als er voor sommigen geen juridische basis is voor on hold, dan is er ook geen exacte definitie voor en kunnen we niet discussiëren over wat dat precies inhoudt. Daarom vraagt het oppositievoorstel om de handel in strategische goederen, zoals dat officieel genoemd wordt, met Saoedi-Arabië on hold te zetten.

Wouter Vanbesien sluit zich namens de Groenfractie aan bij Tine Soens en vraagt ook steun voor het pas ingediende voorstel van decreet. Hij heeft ook een vraag aan *Karim Van Overmeire* om verduidelijking over de inhoud van het meerderheidsvoorstel, meer bepaald het voornemen "om, bij de reeds geplande evaluatie en optimalisatie van het Wapenhandeldecreet (...), bijzondere aandacht te besteden" aan het feit dat er een derde weg, dus een on-holdmaatregel moet zijn. Dat "voornemen" vindt hij al behoorlijk zwak uitgedrukt, men zou beter gewoon zeggen dat men dat zal doen, maar wat betekent specifiek, "bijzondere aandacht besteden"? Beide andere meerderheidsfracties hebben zich hierover al uitgesproken, maar is er ook een engagement van de N-VA-fractie om bij de evaluatie en optimalisatie wel degelijk naar een juridische basis voor een on-holdmaatregel te gaan? Of is er enkel een voornemen om daar op dat ogenblik aandacht aan te besteden?

Karim Van Overmeire antwoordt dat iedereen in dit debat zijn standpunten maar eindeloos blijft herhalen zonder naar de antwoorden te luisteren en dat er een maand terug al werd geantwoord op veel van wat hier vandaag gevraagd wordt.

Naar zijn mening leveren de meerderheidsfracties goed werk in die zin dat zij er zich van bewust zijn dat men met landen als Saoedi-Arabië een probleem heeft, ook al is er geen embargo, zoals ook de minister-president eerder al gesteld heeft. De minister-president heeft daarvoor aandacht, maar kan in de huidige stand van zaken maar dossier per dossier onderzoeken omdat er geen juridische basis is. Dat is de essentie van de zaak. In 2014 was er wel export, gezien de situatie op dat ogenblik.

Tine Soens werpt op dat er toen toch ook een on-holdbeleid ten aanzien van Syrië was. *Karim Van Overmeire* vervolgt dat er nu geen export is en in werkelijkheid dus ook geen probleem, want de minister-president wil dat soort goederen niet exporteren naar Saoedi-Arabië. Dat is een duidelijk engagement van de meerderheidspartijen, waarmee trouwens iedereen akkoord gaat. De discussie gaat over de juridische onderbouwing, en iedereen is het eens dat we dat zullen doen. Wat met een resolutie niet kan, is zeggen wat de decreetgever in de toekomst zal doen, maar het voornemen houdt wel een duidelijk engagement in, maar dan niet enkel voor een land als Saoedi-Arabië. We moeten uiteraard vermijden dat we voortdurend, land per land, het debat over mensenrechten en conflicten moeten blijven voeren, vandaag over Saoedi-Arabië en vervolgens misschien over Iran of Oman, de Verenigde Arabische Emiraten, Koeweit, Rusland enzovoort. Hoe de juridische onderbouwing er precies moet uitzien, noemt de spreker een voorafname op de in het vooruitzicht gestelde evaluatie.

Wat betreft de vraag of Saoedi-Arabië bij naam in het opschrift van de resolutie moet worden vermeld, pleit *Karim Van Overmeire* voor het behoud van het huidige opschrift. We stellen vast dat de situatie met de dag complexer wordt. Natuurlijk is er een probleem in Saoedi-Arabië, maar dat is er evengoed in Irak, Syrië en Jemen en er is spillover van die oorlogen naar Libanon, waar verschillende milities, gefinancierd door diverse landen, zich klaarmaken om elkaar opnieuw te lijf te gaan. De ruimere omschrijving 'Midden-Oosten' in het opschrift dekt dus beter het probleem dat we allemaal willen aanpakken.

Voorts vindt *Karim Van Overmeire* de "blijvende aandacht" in de vraag aan de Vlaamse Regering een goede formulering, want het gaat daar niet alleen over handel in wapens of strategische goederen, maar over elk economisch contact waarbij de Vlaamse overheid een faciliterende rol speelt. Voor elk economisch contact moet worden gecheckt of men met bonafide structuren of organisaties te maken heeft.

Ten slotte stelt *Karim Van Overmeire* dat het meerderheidsvoorstel veel verder gaat dan wat de oppositie vraagt, hoewel die het nooit voldoende zal vinden, maar voor hem hebben de meerderheidspartijen in een heel moeilijke, delicate, ingewikkelde problematiek een tekst opgesteld die een belangrijke stap vooruit zet en waar iedereen zich hopelijk kan achter scharen.

De *voorzitter* stelt ter afsluiting vast dat er tot dusver geen amendementen werden ingediend. *Tine Soens* antwoordt dat de oppositiefracties door de laattijdige indiening van het meerderheidsvoorstel onvoldoende tijd hebben gekregen om die tekst te bestuderen en er eventueel amendementen op in te dienen. Zij zullen wellicht alsnog amendementen indienen voor behandeling door de plenaire vergadering. De *voorzitter* vindt het positief dat aldus de bespreking kan afgehandeld worden in de commissie en er in de plenaire vergadering een goed debat zal kunnen plaatsvinden, dat bovendien opnieuw de internationale aangelegenheden onder de aandacht zal brengen.

5. Stemming over beide voorstellen van resolutie

Het voorstel van resolutie van Karim Van Overmeire, Ward Kennes, Herman De Croo, Jan Van Esbroeck, Joris Poschet en Marc Hendrickx betreffende de situatie in het Midden-Oosten en de handel in strategische goederen vanuit Vlaanderen naar die regio wordt aangenomen met 8 stemmen voor bij 3 stemmen tegen.

Het voorstel van resolutie van Tine Soens, Güler Turan en Wouter Vanbesien betreffende het stopzetten van de handel in strategische goederen met Saoedi-Arabië wordt ten slotte verworpen met 3 stemmen voor bij 8 stemmen tegen.

Rik DAEMS,
voorzitter

Güler TURAN
Jan VAN ESBROECK,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ICBB	Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (= NATO)
ngo	niet-gouvernementele organisatie
VN	Verenigde Naties